

«Elskende kan ikke blive én, og Narcissus kan ikke blive to,» skriver Thykier med henvisning til den græske myte om Narcissus. Spejlbilledet er ikke et billede af mig, men et billede af menneskets skrøbelighed og ensomhed.

og lidt der. Den er for ham stadig en måde at isolere livet til fastlagte eller fortløbende projekter. Og han spørger om det ikke snarere er den modsatte tanke der skal værnes om: «At det er det, der undviger projektanken, der kan kaldes for liv. [...] Det er snarere det at være sat ud af spillet, der er liv!»

«At lade være», kaldte den danske idéhistoriker Carsten Thau engang vor tids virkelige modstandshandling. At afbryde identitetsjagten og anerkendelsen, herunder karriereforsståelsen, og spille spillet på helt andre betingelser. Tilbage i 2004 valgte Thykier på grund af forlagets urimelige krav at forlade Gyldendal, det som han i *SUB ROSA* omtaler som DK-Litt A/S. Denne vægring eller tilbagetrækning blev fulgt op af en yderligere tilbagetrækning fra de litterære kredsløb. Man kan se denne gestus og *SUB ROSA* som en konkret tilbagetrækning fra senkapitalismens krav om selvrealisering, netværksvækst og nydelse i den momentvise anerkendelse som holder kritikken om litteraturens arv og rolle i samfundet på afstand. Ved at nægte at gøre det andre forventer af forfatteren kan der skabes en bevidstgørelse for dem der reflekterer over det – og dermed rum for en mulig ændring.

SKØNHEDEN OG DET UUDHOLDelige

Overfor halvfjerdsernes avantgardeprosa, med Per Højholt, Peter Laugesen og Henrik Bjelke som vigtige frontfigurer, fremhæver *SUB ROSA* behovet for en litteratur hvor tanken og afmagten skal være samtidigt til stede. Løsriver man afmagten og smerten, bliver det kun noget formløst. Løsriver man tanken, forsvinder intensiteten. *SUB ROSA* er et forsvar for at føre en ansvarlighed tilbage til sproget og litteraturen selv. Ikke en moralsk ideologi, men en idé om litteraturens eget tankemæssige potentiale. Thykier mener at litteraturen her har en særlig opgave den må tage på sig. Men det handler ikke om at gøre poesien eller litteraturen til filosofi, ej heller at filosofere poetisk. Det handler om at skabe en praksis hvor man kan befinde sig samtidig på flere planer og derigennem tænke og se andre måder at leve på.

Grundpræmissen for Thykier er at tænkningen er forsvundet fra litteraturen, fordi vi har opfattet tanken som min søgen efter min frihed. Frihed typisk udlagt som en rigdom knyttet til min identitet, min selvbestemmelse, mine rettigheder. Men når litteraturen kun tjener friheden som eneste norm, eller frihed udlægges som autonomi, bliver tænkningen til beherskelse af sine omgivelser, hvori subjektiviteten i sidste instans går tabt.

Thykers fortsatte dialog med den franske etik Emmanuel Lévinas drejer sig ikke om at formulere en etik for politik og samfund, men om modstand mod staten og kapitalens beherskelse af livet gennem genkendelige former og identiteter. Det er ved at knytte tænkningen til sproget, og i sproget se en fundamental ansvarlighed, at andre liv udenfor eller parallelt med samfundets normer, forventninger og koder overhovedet gøres mulig. Det er ad denne vej at *SUB ROSA* søger at bevare en ensomhed, som forudsætningen for nye muligheder for liv. En kamp mod den udbredte forestilling, ifølge hvilken menneskets deltagelse i fællesskaber handler om at afskærme sig mod

ensomheden, det partout farlige og uregerlige, mens det for Thykier er tilbagetrækningen, pauserne og anonymiteten i ensomheden, der er forudsætningen for at sproget og talen kan genvende sin kraft.

I lighed med Lévinas er forsvaret for subjektivitet hos Thykier et spørgsmål, der på én og samme tid vedrører det fremmede og det egne. Thykers optagethed af Lévinas er ikke så mærkelig. Litteraturens og korrespondancens brug af figurer og masker er først og fremmest drevet af ønsket om at skabe distance. Det er ligeledes distancen der hos Lévinas knytter an til tænkningen i sproget: Ansigtet ser ikke, men taler; ansigtet er ikke et lys, men et brud. Talens betydning stammer fra denne distance. «Ansigtet er ikke det vi kan se. Men det ansigtsløse», skriver Thykier. At skrive ansigtets etik vedrører selve tænkningens væsen.

Hos Thykier såvel som hos Lévinas udtrykkes en måde at leve på, der ikke ser friheden som det eneste adelsmærke for menneskelig eksistens. Distancen skaber bruddet i bevidstheden og indikerer en forestilling om en sandhed, der ikke finder sin begrundelse i subjektets bevidsthed om sig selv og dermed heller ikke i bevidstheden om denne frihed. Tænkningens mulighed søges i en

Spejlbilledet er ikke et billede af mig, men et billede af menneskets skrøbelighed og ensomhed.»

anden position, hvor den der tænker, er den der tager imod. Men imødekomelsen er ingen omfavnelser af den anden. Vejen for modtagelse går fra sårbarhed til åbenhed, og det er denne åbenhed til at give, som udspiller sig i sprogets eget drama. Thykier går her i stærk dialog med Iris Murdoch og Lars Norén. Litteraturen må insistere på den uudholdelige baggrund i ethvert møde.

Uanset om der under læsningen af *SUB ROSA* kan opstå den modsatte følelse, er bogen et forsvar for en subjektivitet der er i stand til at håndtere ensomheden uden at falde tilbage på en allerede genkendelig civil samfundsidentitet. En snavset kosmopolitisk kynikers vej ud af spillet, af det spil der ikke længere kan få øje på en modstand, vil være en del af denne modstandspraksis. Der er altså to tempi i *SUB ROSA*: At føre sprogets egen ansvarlighed tilbage til en håndtering af ensomhed og anonymitet som forudsætning for at sproget og talen genvinder sin kraft; dernæst en radikal åbenhed overfor det der endnu ikke har vist sig. Litteraturen er ikke en sokratisk dialog hvor jeg skal finde «mig» selv, men en skabelse af ensomhedens figurer der gør det muligt at genoptage samtalen med den anden.

Med henvisning til den græske myte om Narcissus skriver Thykier at «Elskende kan ikke blive én, og Narcissus kan ikke blive to.» Spejlbilledet er ikke et billede af mig, men et billede af menneskets skrøbelighed og ensomhed. Litteraturen er en kærlighed til det som

vi ikke kan genkende. Heraf dens drivkraft, heraf dens ensomhed. Litteraturens arv er historien om skabelsen af figurer og karakterer der bringer mennesket i kontakt med skønheden og det uudholdelige.

SKØNHEDEN TILTRÆKKER KATASTROFEN

Litteratur er et møde med det uudholdelige i verden og dermed også noget utænkeligt i tanken, noget tanken ikke har vænnet sig til. Denne uudholdelighed er ikke, som Deleuze skriver «en alvorlig uretfærdighed i samfundet, men den permanente tilstand af dagligdagens banalitet.»² At konfrontere denne hverdagslighed og magtesløshed er på én gang litteraturens opgave og skønhedens mulighed. Thykier skriver om nødvendigheden af at finde frem til det som bevæger til at fornye tanken. Hvorfor ellers skrive?

Det som bevæger er de tegn som et bestemt møde kaster af sig. Hos Proust var det «jalousien», hos Blanchot «venskabet», hos Kirkegaard «den forlovede», hos Thykier og med ham Michaux, Rimbaud, Artaud, Simone Weil og Laura Riding «eksilet». Fælles for dem er at tanken, og dermed også skønhedens mulighed, indfinder sig i det øjeblik jeg ser min magtesløshed i øjnene. Helheden kan ikke tænkes og vi har ikke overblik over os selv. Tankens væsen som vi overalt oplever den, er stadig at forblive forstenet af bestemte normer, af identitetsforestillinger og bryde sammen i mødet med det uforudsete. Selve tænkningens væsen er derfor det, som kommer, det blivende.

Litteraturen er et hul, siger Thykier, et hul i det tilsyneladende, et hul i nutiden, i hullet midt i lyset, et hul i den offentlige samtale: hos Simone Weil en ubønhørlig verden uden trøst, hos Antonin Artaud en usammenlignelighed mellem fantasien og en ny krop, hos Bataille en uforklarlig latter som mennesket kan forsvinde ned i, hos Michaux et berøringspunkt med det uendelige, hos Norén den udsatte nøgenhed mellem to kroppe, hos Laura Riding kvindens marginaliserede position.

Paradokset hos Thykier er, at skønt han refererer til «kulturelle tekster», litteraturens arv, skønt han tager symboler fra grækerne og kynikerne og den store litteratur, er det aldrig for at blive gidsel af disse referencer – han er altid mærket af en lurende virkelighed. Jeg ser ham sidde i en lænestol med et album på skødet, billeder af Narcissus fra den græske mytologi, fotos af de ægyptiske guder, af Anne Carsons *Vandveje*, af Simone Weils *Tyngde og nåde*, af Blanchots breve, mens han hører soldaterne der marcherer gennem gaden udenfor hans vindue, også selvom han ikke har oplevet en krig sådan som vi navngiver alverdens krige. Men overalt hvor han har været, på Kreta, i Djerpa, på museerne, har han i sit arbejde med litteraturen konfronteret det uudholdelige, prøvelsen mellem mennesker. Hvad jeg prøver at sige er, skønheden er ikke ensom, skønheden tiltrækker katastrofen, onskaben, det uudholdelige, eller den møder dem regelmæssigt.

© norske LMD

1 Mikkel Thykier, *Over for en ny virkelighed*. After Hand, 2011.

2 Gilles Deleuze, *Cinema 2. Time-Image*, The Athlone Press, 1988.